

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha

Herausgeber: Societad Retorumantscha

Band: 133 (2020)

Rubrik: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 14.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

**Societad Retorumantscha
Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun**

**Rapport dal charedatur per la perioda
dal 1. da schaner 2019 fin ils 31 da december 2019**

1. Redacziun e publicaziun DRG
 - 1.1. Stab da redacziun
 - 1.2. Redacziun
 - 1.3. Publicaziun
 - 1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla
 - 1.4.1. Preparaziun da las stgatlax per la redacziun
 - 1.4.2. Controlla da citats
 - 1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits
 - 1.5. Indices
 - 1.5.1. Excerpts per ils indices dal tom 14
 - 1.5.2. Index tudestg dal tom 14
 - 1.6. Impaginaziun dals fascichels
 - 1.7. Spediziun dals fascichels
 - 1.8. Abunents dal DRG (31-12-2015 – 31-12-2019)
2. Infrastructura
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)
 - 2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Biblioteca
 - 2.2.1. Biblioteca electronica
 - 2.2.2. Liar cudeschs
 - 2.3. Relasch Max Kettmaker
 - 2.4. Fototeca
 - 2.4.1. Stadi actual
 - 2.4.2. Project <Optimizaziun da la Fototeca online>
 - 2.4.3. Project <Amplificaziuns tecnicas da la Fototeca online>
 - 2.4.4. Collecziun Meisser
 - 2.5. Dicziunari ed EED
 - 2.5.1. Apparats ed infrastruttura tecnica
 - 2.5.2. Programmaziun e support
3. Forzas auxiliaras, praticanta
4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs
 - 4.1. Annalas 132 (2019)
 - 4.1.1. Impaginaziun
 - 4.1.2. Spediziun ed administraziun
 - 4.1.3. Bibliografia
 - 4.1.4. Sustegns
 - 4.2. Bibliografia Vox Romanica
 - 4.3. Cumissiun da nomenclatura
 - 4.4. Curatorium Vox Romanica

-
5. Relaziuns publicas
 - 5.1. Visitas
 - 5.2. Infurmaziuns
 - 5.3. Congress, colloquis, occurrenz, represchentaziuns
 - 5.4. Facebook
 - 5.5. Giubileum <100 onns Lia Rumantscha>
 - 5.6. Medias (radio, gasettas, periodicas, internet)
 - 5.6.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG e da l'ovra DRG
 - 5.6.2. Contribuziun <Ils Trais Retgs d'antruras> en l'emissiun <Vita e cretta>
 - 5.6.3. Publicaziuns sin la pagina d'internet Latabla
 - 5.6.4. Romanica Rætica 22
 - 5.6.5. Preschentaziun da las Annalas 131 (2018)
 - 5.6.6. Contribuziun <In pitschen ABC per l'elecziun da l'uestg> en l'emissiun <Actual la damaun>
 - 5.6.7. Purtret dal chauredatur dal DRG en il Beobachter
 - 5.6.8. Contribuziun <A la FIN vegn zuoz – ina invista a l'exposiziun cun Silvana Derungs> en l'emissiun <Actual la saira>
 - 5.6.9. <Di rumauntsch> en la Chesa Planta a Samedan
 - 5.6.10. Contribuziuns davart il project da dissertaziun da Michele Luigi Badilatti en l'emissiun <Magazin da cultura>
 - 5.6.11. Contribuziun <Pieveldadiu.ch> en l'emissiun <Vita e cretta>
 - 5.6.12. Discussiun davart la mar en la litteratura en l'emissiun <Magazin da cultura>
 - 5.6.13. Preschentaziun dals fascichels
 - 5.6.14. Preschentaziun da las Annalas 132 (2019)
 - 5.6.15. Contribuziun RTR <Linguarias>
 - 5.7. Regals
 - 5.7.1. Regals a la biblioteca
 - 5.7.2. Regals a la fototeca
 - 5.7.3. Regals a l'archiv da la Societad Retorumantscha
 - 5.8. Referats, publicaziuns
 6. Instanzas
 - 6.1. Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS)
 - 6.2. Chantun Grischun
 - 6.3. Cumissiun filologica dal DRG

1. Redacziun e publicaziun DRG

1.1. Stab da redacziun

Il stab da redacziun ha cumpiglià l'onn 2019 diesch persunas en plazza permanenta: Carli Tomaschett, chauredatur 100%, Ursin Lutz, redatur 100%, Silvana Derungs, redactura 50%, Annetta Janka-Zini, redactura 90%, Michele Luigi Badilatti, redatur 100%, Juliana Tschuor, documentalista 70%, Andri Casanova, documentalist 40%, Manfred Veraguth, documentalist 40%, Alexa Pelican, assistenta da redacziun 60%, e Brida Sac, assistenta da redacziun 60%.

1.2. Redacziun

Stgatlas	Chavazzins	Red.
371d	MISSIUNARI – MISTELLA	(To.)
372c	MIXTURAR– MIZGUAIGL	(Zi.)
372d	MIZGUOGL – MIZUTSCHI	(Lz.)
373c	MÖD	(De.)
374.1b	MOIS – MOLESSIERA	(Ba.)

Indices tom 14

etimons	(Ba.)
suns	(To.)
morfologia	(De.)
sintaxa	(Lz.)
furmaziun dals peds	(Ba.)
lexicologia	(Lz.)
caracteristicas dal rumantsch	(Ba.)

1.3. Publicaziun

La fin d'october avain nus publicgà il fascichel dubel 190/191 cun ils chavazzins *Michel – mina* II. Els occupan las paginas 641–768 dal tom 14.

1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla

1.4.1. Preparaziun da las stgatlas per la redacziun

Jelscha Planta ha preparà per part las stgatlas 395 e 396, Leo Tuor per part la stgatla 396 ed entiramain la stgatla 398, quai senza cumpletter il material dal questunari Melcher/Pult. Angelica Blumenthal ha cumpletta il material dal questunari Melcher/Pult en la stgatla 374.2 e preparà la stgatla 397 cun cumpletter il material dal questunari Melcher/Pult. Guarda er alinea 3.

1.4.2. Controlla da citats

Alexa Pelican ha controllà il ms. *mirar* I – *misergia* (Lz. 370), impundend 62 uras per questa lavur.

1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits

Per questas correcturas han impundi il charedactur 135 uras, Ursin Lutz 108 uras, Silvana Derungs 42 uras, Annetta Janka-Zini 62 uras e Michele Luigi Badilatti 52 uras.

1.5. Indices

1.5.1. Excerpts per ils indices dal tom 14

La praticanta Angelica Blumenthal ha fatg ils excerpts dals fascichels 186–191 per il register da materias. Noss redactur Michele Luigi Badilatti ha fatg ils excerpts dals fascichels 184–191 per l'index dals etimons e per il chapitel furmaziun dals plects, plinavant dals fascichels 180–191 per il chapitel caracteristicas dal rumantsch. Ursin Lutz ha fatg ils excerpts dals fascichels 180–191 per ils chapitels sintaxa e lexicologia, e Silvana Derungs e Carli Tomaschett dals medems fascichels per il chapitel morfologia respectivamain suns.

1.5.2. Index tudestg dal tom 14

La praticanta Angelica Blumenthal ha fatg ils excerpts dals fascichels 184–191 per l'index tudestg dal tom 14 dal DRG.

1.6. Impaginaziun dals fascichels

L'impaginaziun e la formataziun dal fascichel dubel 190/191 (paginas 641–768 dal tom 14) ha fatg Alexa Pelican en il temp da 130 uras da lavur.

1.7. Spediziun dals fascichels

La spediziun dal fascichel dubel 190/191 sco era la controlla dals pajaments è vegnidas fatgas da nossas assistentas da redacziun.

1.8. Abunents dal DRG (31-12-2015 – 31-12-2019)

onn	numer da l'ultim fascichel	fascichels cun quint		toms cun quint	abunaments gratuits		total abunents
		Svizra	exteriur		barat	gratuit	
2015	182/183	331	120	21	11	58	541
2016	184/185	325	115	20	11	63	534
2017	186/187	318	113	20	11	55	517
2018	188/189	316	102	20	11	61	510
2019	190/191	304	101	19	12	56	492

2. Infrastructura

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)

Nus avain fatg 45'908 excerpts da las suandantas ovras: BIFRUN, Auisamaint (40 cedels), DEPEDER, Pledari (485 cedels), HENDRY, Saracens (179 cedels), HENDRY, Lautget (191 cedels), KLAINGUTI, Sprincals (133 cedels), PEER, Corradi (173 cedels), Voc. da Sched 2 (489 cedels), FRY, Finiastra (1'139 cedels), Instr. Heb. 1820 (175 cedels), Istr. Duonas da part 1820 (181 cedels), Oguyomi (386 cedels), TSCHARNER, Sched (4'268 cedels), Festsp. Trun 1924 (203 cedels), FONTANA, Sinzurs (612 cedels), GRITTI, NT. (605 cedels), ROSSELLI, Cuntradas (261 cedels), DEPLAZES, Enzennas (486 cedels), FONTANA, L'alva (514 cedels), Cal. Gi 1961 (360 cedels), BIERT, Fluors (91 cedels), Ann. 49 (280 cedels), FRY, Misteri (4'646 cedels), excerpts occasionals or da LQ, 2019 ed autras periodicas (30'011 cedels). Il dumber total d'excerpts electronics importa 285'015 endataziuns.

2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments

L'assistenta da redacziun Alexa Pelican ha impundi 52 uras per actualisar il register ch'è creschì quest onn per 4'519 sin 193'838 endataziuns.

2.2. Biblioteca

2.2.1. Biblioteca electronica

Il catalog electronic da nossa biblioteca è creschì quest onn per 6'283 endataziuns, da 46'184 sin 52'467, quel da las scursanidas da litteratura per 35 titels, da 4'004 sin 4'039, e quel da las materias per 2'067 endataziuns, da 28'480 sin 30'547.

2.2.2. Liar cudeschs

Chalenders, periodicas e collecziuns vegnan liads regularmain. Mintg'onni fai era da basegn da reliar e reparar cudeschs che nus duvrain fitg savens e che crodan or da las cuvertas.

2.2.3. Regals a la biblioteca

Guarda alineia 5.7.1.

2.3. Relasch Max Kettner

L'onni 2001 ha Max Kettner (1908–2004) da Stuttgart regalà a l'Institut dal DRG la documentaziun da la «Rätoromanische Gesellschaft Stuttgart», sia correspundenza privata rumantscha e la documentaziun per ses cudesch «Hausinschriften», publicità l'onni 1989 (guarda er il rapport annual 2001). La documentaziun da la «Rätoromanische Gesellschaft Stuttgart» e la correspundenza privata rumantscha da Max Kettner avain nus surdà per archivar a l'Archiv dal stadi dal Grischun. Salvà en l'Institut dal DRG avain nus la documentaziun per il cudesch «Hausinschriften».

2.4. Fototeca

2.4.1. Stadi actual

Quest onn avain nus integrà mo singulas fotografias en nossa fototeca. Actualmain cuntegna la fototeca 30'609 endataziuns. Nus avain oravant tut fatg lavurs preparatoricas per la nova fototeca online (guarda alineas 2.4.2. e 2.4.3.), restructurà collecziuns e semtgà la Collecziun Meisser (inventarisaziun, novas signaturas, nov emballadi, concordanza) per surdar ella a l'Archiv dal stadi dal Grischun (guarda alinea 2.4.4.).

2.4.2. Project <Optimizaziun da la Fototeca online>

La Fototeca dal DRG è vegnida messa online ils 7 da matg 2014. Suenters tshintg onns èsi stà necessari da far tschertas revisiuns. Plinavant avain nus prendì a mauns pliras amplificaziuns ed integrà novas funcziuns en la Fototeca online. Quest project è vegnì realisà cun in import da 22'000.– francs, concedì da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) (brev dals 18 da settember 2018). Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per ses grond sustegn.

2.4.3. Project <Amplificaziuns tecnicis da la Fototeca online>

En il rom da la tematica open-access avain nus introducì ina nova banca da datas per la Fototeca online, ina banca da datas ch'è derasada en la scienza. En quest connex avain nus surlavurà il sistem da cataloghisaziun ed augmentà la qualità da las fotografias accessiblas online. Per realisar quest project ha la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) concedì in import da 30'690.– francs (brev dals 30 d'avrigl 2019). Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per sia bainvulientscha e ses grond sustegn.

2.4.4. Collecziun Meisser

Las fotografias originalas da la Collecziun Meisser (fotos da Christian Ferdinand Meisser, 1863–1929, e Hans Leonhard Meisser, 1889–1970) avain nus regalà a l'Archiv dal stadi dal Grischun. Dus motivs han dà l'impuls per quest pass: Per l'ina conservescha l'archiv numnà gia las plattas da glas (ils negativs) da la Collecziun Meisser, per l'autra n'è l'Institut dal DRG betg abel da conservar adequatmain las circa 7'000 fotografias da gronda valur (i sa tracta da copias originalas fatgas dals fotografs sez). L'Archiv dal stadi dal Grischun garantescha ina archivaziun professiunala da las fotografias e vegn a surdar a noss institut digitalisats da l'entira Collecziun Meisser. L'Institut dal DRG mantegna plinavant tut ils dretgs en connex cun la collecziun.

2.4.5. Regals a la fototeca

Guarda alinea 5.7.2.

2.5. Dicziunari ed EED

2.5.1. Apparats ed infrastruttura tecnica

En il fratemp ha nossa infrastruttura electronica cuntanschì ina qualitad ed ina stabilitad che na pretendan strusch pli intervenziuns da nossa vart. Quest onn avain nus modernisà trais staziuns da lavur cun computers novs, siond che quellas avevan cuntanschì vegliadetgnas considerablas.

Per pudair garantir che nossas numerusas bancas da datas funcziunian vinvant senza difficultads, avain nus stuì cumprar la versiun actuala dal program FileMaker Pro.

2.5.2. Programmaziun e support

Per meglieraments punctuals da noss programs sviluppads da la fatschenta edp-services ag a Kriens avain nus fatg in abunament da support tar quella fatschenta.

3. Forzas auxiliaras, praticanta

Angelica Blumenthal ha lavurà tar nus l'entir onn 2019 cun in pensum cumplain. Ella ha excerptà al computer ils cudeschs Oگویومی, Instr. Heb. 1820, Istr. Duonas da part 1820, TSCHARNER, Sched, GRITTI, NT., Register, Festsp. Trun 1924, plirs artitgels or da differentas periodicas e per part il cudesch FRY, Misteri. Plinavant ha ella nudà en il text Oگویومی, oder das Sklavenkind und seine Mutter, la concordanza da las paginas cun la translaziun rumantscha Oگویومی, en il cudesch Instruktion für die patentirten Hebammen des Kantons Graubünden la concordanza da las paginas cun las versiuns rumantschas Instr. Heb. 1820 ed Istr. Duonas da part 1820 ed en il cudesch CANDINAS, Olma la concordanza da las paginas cun la versiun tudestga en il medem cudesch. Ultra da quai ha ella fatg excerpts per l'index tudestg e per il register da materias dal tom 14 dal DRG. Ella ha era deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, excerpts occasionals e per part quels dals cudeschs HENDRY, Saracens, HENDRY, Lautget, HENDRY, Plaid, HENDRY, Pultengia, Voc. da Sched 2, FRY, Finiastra, Instr. Heb. 1820, Istr. Duonas da part 1820, Oگویومی e FRY, Misteri. Plinavant ha ella fatg lavurs dad optimaziun per il DRG-online e preparà stgatlax per la redacziun. Guarda er alineas 1.4.1., 1.5.1. ed 1.5.2.

Jelscha Planta ha lavurà tar nus dus dis per emna ils mais da schaner e mars, in di per emna ils mais da favrer, avrigl e zercladur ed in di e mez per emna il mais da matg. Ella ha preparà stgatlax per la redacziun. Plinavant ha ella deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, excerpts occasionals e per part quels dals cudeschs HENDRY, Pultengia, HENDRY, Lautget, BIFRUN, Auisamaint, HENDRY, Saracens, PEER, Corradì, KLAINGUTI, Sprincals, DEPEDER, Pledari, Voc. da Sched 2, FRY, Finiastra, Instr. Heb. 1820, Istr. Duonas da part 1820 ed Oگویومی. Ultra da quai ha ella excerptà al computer il cudesch FONTANA, Sinzurs e per part il cudesch FRY, Misteri ed era fatg ulteriurs excerpts per la cartoteca maistra. Guarda er alinea 1.4.1.

Leo Tuor ha lavurà tar nus in di e mez per emna ils mais da schaner, favrer, mars, avust, settember ed october, in di per emna ils mais d'avrigl e december e

dus dis per emna ils mais da matg, zercladur, fanadur e november. El ha ordinà material da la biblioteca e da differents relaschs. Plinavant ha el preparà stgatlas per la redacziun e fatg excerpts per la cartoteca maistra. El ha era nudà en il cudesch BISCHOFF / ARQUINT, Emil la concordanza da las paginas cun l'original tudestg Emil und die Detektive dad Erich Kästner. Guarda er alinea 1.4.1.

4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs

4.1. Annalas 132 (2019)

4.1.1. Impaginaziun

Brida Sac ha impaginà las 268 paginas, impundend per quai 136 uras.

4.1.2. Spediziun ed administraziun

Las Annalas 132 avain nus tramess a las abunentas ed als abunents mez settember. La spediziun e la controlla dals pajaments han fatg nossas assistentas da redacziun.

4.1.3. Bibliografia

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per las Annalas 132 (2019) cun sustegn dad Annetta Janka-Zini.

4.1.4. Sustegns

La partiziun Promoziun da la cultura dal Grischun ha sustegnì l'ediziun da las Annalas 132 cun ina contribuziun da 12'000.– francs, la Lia Rumantscha ha contribuì in import da 7'000.– francs e l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) in import da 10'000.– francs. A tuttas trais donaturas engraziain nus grondamain per lur impurtantas contribuziuns per pudair publitgar las Annalas.

4.2. Bibliografia Vox Romanica

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per la Vox Romanica 78 (2019) cun sustegn dad Annetta Janka-Zini.

4.3. Cumissiun da nomenclatura

Carli Tomaschett, Annetta Zini e Michele Luigi Badilatti èn commembers da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun. Els èn stads occupads set uras cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals.

4.4. Curatorium Vox Romanica

L'Institut dal DRG è ex officio commember da questa instituziun. Sco cassier ha Carli Tomaschett impundì 41 uras per lavurs administrativas, contabilitad e pajaments.

5. Relaziuns publicas

5.1. Visitas

En il decurs da quest onn han 76 persunas visità noss institut per prender invista da sia ritga documentaziun e da nossa lavur.

Ils 14 da matg ha Michele Luigi Badilatti retschet en noss institut tshintg scolaras dal Center da formaziun Surselva a Glion cun lur magister Aluis Tambornino.

Ils 27 da matg han Paolo Ostinelli, il directur dal Centro di dialettologia e di etnografia a Bellinzona, ed ils commembers da la redacziun dal Vocabolario dei dialetti della Svizzera italiana Dario Petrini e Dafne Genasci visità noss institut ensemen cun Rudi Belotti ed Athos Orio dal Centro sistemi informativi dal chantun Tessin per sa laschar orientar davart noss sistem da redacziun (project «Digitales Wörtermuseum», 2010–2014) e prender invista da quel, plinavant per sa laschar orientar davart il DRG-online (project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun», 2015–2018), quai en connex cun l'elavuraziun d'in project per in nov sistem da redacziun per il Vocabolario dei dialetti della Svizzera italiana.

Ils 17 da fanadur han nossas redacturas Silvana Derungs ed Annetta Janka-Zini mussà noss institut e l'ovra DRG a 19 participantas e participants dals Curs da perfecziunament per magisters SWCH (Schule und Weiterbildung Schweiz; 8–19 da fanadur a Cuira) e lur magisters dal curs da rumantsch «Eintauchen in die romanische Welt und Sprache» Johannes Flury e Corina Caviezel.

Ils 19 da settember ha Silvana Derungs retschet en noss institut otg scolaras e scolars da la Kantonale Maturitätsschule für Erwachsene (KME) da Turitg cun lur magistra da franzos Valeria M. Badilatti e dà ina pitschna introducziun en la lingua rumantscha e declerà la lavur da l'Institut dal DRG.

Ils 11 d'october han Carli Tomaschett ed Ursin Lutz preschentà noss institut e nossa lavur a prof. dr. Gian Arard Melcher, biadi da Florian Melcher, l'emprim redatur dal DRG, accompagnà da sia consorta Elisabeth Melcher-Arquint, ed a sia sora Martigna Bundi-Melcher, biadia da Florian Melcher, accompagnada da ses um Erwin Bundi.

Ils 12 da november han 16 studentas e students da la partiziun rumantscha da l'emprim onn da studi (scolaziun per scola primara e scolina) da la Scola auta da pedagogia dal Grischun visità noss institut cun lur docenta Esther Krättli. Annetta Janka-Zini ha fatg la guida.

Ils 27 da november han 14 persunas da la secziun Cuaira e contuorns da l'Uniun dals Grischs (president Domenic Signorell) fatg ina visita a noss institut. Michele Luigi Badilatti ha preschentà noss institut e nossa lavur.

5.2. Infurmaziuns

Nus avain dà infurmaziuns a bucca ed en scrit a 66 persunas, impundend per quai 39 uras.

5.3. Congress, colloquis, occurrenzas, represchentaziuns

Ils 12 da favrer è noss redactur Ursin Lutz sa participà a la maisa rumantscha en il rom dal «Sprachencafé» a Buchs. Quella saira è vegnì mussà il film da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) cun il titel «Made in China – la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun». En la discussiun suenter il film ha Ursin Lutz dà scleriment davart il project.

Ils 19 da favrer han noss redactur Ursin Lutz e nossa redactura Annetta Jankazini collavurà, ensemen cun Rolf Stegemann da la edp-services ag, a l'occurrenza da scolaziun cun il titel «Digitalisierung und romanische Kultur» a l'Institut Otalpin Ftan. Guarda er alinea 5.8.

Ils 28 da matg ha Carli Tomaschett represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza annuala da l'Academia Rætica a Cuira.

Ils 18 da zercladur ha gi lieu a Glion la vernissascha dal cudesch «Romania e Renania denter cumbats externs e crisas internas», edì da la vischnanca d'Ilanz/Glion ensemen cun la Lia Rumantscha e la Surselva Romontscha. Auturs dal cudesch èn il president da la Societad Retorumantscha Cristian Collenberg e noss documentalist Manfred Veraguth.

Ils 2 d'avust èn il president da la Societad Retorumantscha, Cristian Collenberg, ed il charedactur dal DRG, Carli Tomaschett, stads preschents a l'avertura uffiziala dal festival «100 onns Lia Rumantscha» ed a la premiera dal teater «Tredeschin Retg» a Zuoz.

Ils 21 d'avust èn il charedactur Carli Tomaschett, ils redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti, il documentalist Andri Casanova e la documentalista Juliana Tschuor stads preschents a l'occurrenza «Vom Magazin ins WWW – neue digitale Angebote des Staatsarchivs und der Kantonsbibliothek Graubünden» en la Biblioteca chantunala dal Grischun a Cuira.

Ils 30 e 31 d'avust èn noss redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti ed il president da la Societad Retorumantscha, Cristian Collenberg, sa participads al colloqui «Ediziuns e reediziuns grischunas – problems e propostas», organisà da Matthias Grünert, Renzo Caduff ed Annetta Ganzoni a l'Universitad da Friburg. Guarda er alinea 5.8.

Ils 3 da settember ha Carli Tomaschett represchentà l'Institut dal DRG a l'occurrenza «Die 8. öffentlich-rechtliche Fachhochschule der Schweiz wird sichtbar» a la «Hochschule für Technik und Wirtschaft (HTW)» a Cuira respectivamain a la «Fachhochschule Graubünden (FHGR)» sco che la scola sa numna da nov.

Ils 20 da settember ha nossa redactura Silvana Derungs moderà a Vella la prelecziun da la scriventa Leontina Lergier-Caviezel en connex cun l'avertura da la nova Biblioteca Lumnezia.

Ils 21 d'october èn il charedactur Carli Tomaschett, ils redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti e la redactura Silvana Derungs stads preschents a la prelecziun inaugurala da prof. dr. Rico Valär a l'Universitad da Turitg cun il titel «'Dutsch ed amar': Bittersüßes Heimweh in der Literatur der Rätoromanen».

Dal 1. fin ils 3 da november han gi lieu a Domat ils 29avels Dis da litteratura. Nossa redactura Silvana Derungs ha preschentà la publicaziun Litteratura 38 e moderà la preschentaziun dal cudesch «Rumantsch e latin da chatscha» ensemen cun Annetta Ganzoni. Guarda er alinea 5.6.12.

Ils 17 da november ha nossa redactura Silvana Derungs moderà a Rabiùs la preschentaziun dal cudesch «Rumantsch e latin da chatscha», cumparì en la Chesa Editura Rumantscha. Preschentà il cudesch han Annetta Ganzoni e Leo Tuor.

5.4. Facebook

Dapi nov onns ha l'Institut dal DRG ina pagina da fans sin facebook. Ursin Lutz, Silvana Derungs ed Annetta Janka-Zini preschantan dapi il cumenzament dal 2012 regularmain truvaglias dal DRG; en successiun libra mussan els cedels d'excerpts, maletgs, fotografias e plets cun commentaris. La plattafurma permetta al DRG da cuntanscher in nov public e da render attent ad arranschaments e publicaziuns. Enfin la fin da l'onn aveva il DRG 735 fans sin facebook.

5.5. Giubileum «100 onns Lia Rumantscha»

En il rom dal giubileum «100 onns Lia Rumantscha» (1.–18 d'avust a Zuoz) è il DRG sa preschentà en la Chesa Planta a Zuoz cun l'exposiziun «A la FIN vegn zuoz. Preschentaziun da pledins e pleduns or dal DRG». Nossa redactura Silvana Derungs ha elavurà il concept da l'exposiziun ed è era stada responsabla per la realisaziun da quella. Guarda er alineas 5.6.8. e 5.8.

5.6. Medias (radio, gasettas, periodicas, internet)

5.6.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG e da l'ovra DRG

En il supplement «Bildung und Weiterbildung», agiuntà a las gasettas «Südostschweiz» e «Bündner Tagblatt» dals 7 da mars 2019 respectivamain dals 24 d'october 2019, è l'Institut dal DRG vegnì preschentà curtamain sin las paginas 18 e 24 respectivamain 18 e 22.

En il Bulletin ASSUS 1/2019, 22–23 è cumparida ina contribuziun davart la digitalisaziun dal DRG cun il titel «Rätoromanisches Wörterbuch ist online».

5.6.2. Contribuziun «Ils Trais Retgs d'antruras» en l'emissiun «Vita e cretta»

En ina contribuziun cun il titel «Ils Trais Retgs d'antruras» sco part da l'emissiun da radio «Vita e cretta» da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) dals 6 da schaner ha nossa redactura Silvana Derungs relatà davart usits da Bavania da pli baud.

5.6.3. Publicaziuns sin la pagina d'internet Latabla

Sin la pagina d'internet latabla.ch avain nus publictà ils suandants texts: Silvana Derungs: «5 giadas dumagnar la sborgna» (16 da schaner); «5 patatis en paletscha» (18 da settember); Annetta Janka-Zini: «5 Valentins» (13 da favrer); «5 persunas da magliar (en)» (13 da mars); «5 lieurs» (18 d'avrigl); «5 giadas Speedy Gonzales» (16 da matg); «5 chaus» (19 da zercladur); «5 giadas fitg chaud» (17 da fanadur); «5 malchapientschas» (14 d'avust); «5 bellas cifras» (16 d'october); «5 tabaloris» (13 da november); «5 scortuns» (11 da december).

5.6.4. Romanica Rætica 22

Ina recensiu davart la Romanica Rætica 22 (2016), la dissertaziun da noss redactur Ursin Lutz cun il titel «Das *Meum Scret* des Balthasar Gioseph de Vincenz (1789–1858). Kritische Edition, Glossar und Erläuterungen», è cumparida en RLIR. 82 (2018), 526–531.

5.6.5. Preschentaziun da las Annalas 131 (2018)

Jano Felice Pajarola ha preschentà las Annalas 131 en SO. e BT. 2019, 28, 6.2–5 cun il titel «Fusion nicht nur negativ für Romanen».

5.6.6. Contribuziun «In pitschen ABC per l'elecziun da l'uvestg» en l'emissiun «Actual la damaun»

En l'emissiun da radio «Actual la damaun» da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) dals 27 da mars è vegnida emessa ina contribuziun cun noss documentalist Andri Casanova cun il titel «In pitschen ABC per l'elecziun da l'uvestg». Noss documentalist ha explitgà differentas expressiuns or dal linguatg da la Baselia catolica.

5.6.7. Purtret dal charedactur dal DRG en il Beobachter

En il Beobachter 10/2019, 38–39 è cumparì en la rubrica «Augenzeuge» in purtret dal charedactur dal DRG Carli Tomaschett cun il titel «Was der macht, ist stinklangweilig». Il medem artigel è era cumparì sin il portal dal Beobachter Online, cumpletta cun in purtret da video.

5.6.8. Contribuziun «A la FIN vegn zuoz – ina invista a l'exposiziun cun Silvana Derungs» en l'emissiun «Actual la saira»

En l'emissiun da radio «Actual la saira» da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) dals 3 d'avust è vegnida emessa ina contribuziun cun il titel «A la FIN vegn zuoz – ina invista a l'exposiziun cun Silvana Derungs». Nossa redactura ha dà scleriment davart l'exposiziun.

5.6.9. «Di rumauntsch» en la Chesa Planta a Samedan

Davart il «Di rumauntsch» ils 31 d'avust en la Chesa Planta a Samedan, deditgà a l'enciclopedia Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG), spezialmain en sia furma digitala accessibla online, èsi vegnì rapportà en: LQ. 2019, 167, 19.1 («Di rumauntsch 2019 da la Chesa Planta a Samedan»); BT. e SO. 2019, 201, 13.1 («Von den Geheimnissen eines romanischen Jahrhundertwerks»).

5.6.10. Contribuziuns davart il project da dissertaziun da Michele Luigi Badilatti en l'emissiun «Magazin da cultura»

En l'emissiun da radio «Magazin da cultura» da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) dals 31 d'avust cun il titel «Edir manuscripts istorics è adina in cumpromiss» èn vegnidas emessas duas contribuziuns davart il project da dissertaziun da noss redactur Michele Luigi Badilatti cun ils titels «Il diari da viadi da Gion Casper Collenberg» e «Discurs cun Michele Badilatti davart l'edir manuscripts istorics».

5.6.11. Contribuziun «Pieveldadiu.ch» en l'emissiun «Vita e cretta»

En l'emissiun da radio «Vita e cretta» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 20 d'october cun il titel «Pieveldadiu.ch» ha noss documentalist Andri Casanova relatà davart la pagina d'internet www.pieveldadiu.ch che commentescha e sustegna da chapir texts religios.

5.6.12. Discussiun davart la mar en la litteratura en l'emissiun «Magazin da cultura»

En l'emissiun da radio «Magazin da cultura» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 2 da november cun il titel «Spira brama per la mar», in'emissiun deditgada als 29avel Dis da litteratura a Domat cun il tema «(a)mar», ha nossa redactura Silvana Derungs, era redactura da la revista Litteratura, discurrensemen cun il chantatur Thomas Cathomen davart la mar en la litteratura.

5.6.13. Preschentaziun dals fascichels

Il fascichel dubel 190/191 è vegnì preschentà dad Arnold Spescha en LQ. 2019, 225, 2.1–5 cun il titel «Mellis e milliuns, milliuns e millieras» e da Jano Felice Pajarola en SO. 2019, 274 e BT. 2019, 274, mintgamai sin la pagina 11.1–5, cun il titel «Krüemspalter, Tausendgecks und Malunsverschlinger».

5.6.14. Preschentaziun da las Annalas 132 (2019)

Jano Felice Pajarola ha preschentà las Annalas 132 en SO. e BT. 2019, 274, 11.2–3 cun il titel «Die Digitalisierung des DRG aus erster Hand».

5.6.15. Contribuziun RTR «Linguarias»

En l'emissiun da radio «Linguarias» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 10 da december cun il titel «Va doch a Chicago» ha la linguista Anna-Alice Dazzi numnà diversas locuziuns rumantschas per trametter insatgi al diavel, menziunond il DRG sco funtauna.

5.7. Regals

5.7.1. Regals a la biblioteca

Nus retschavain mintg'onn ina gronda quantiad da cudeschs, brochuras, artitgels (separats) euv. Quest material integrain nus sa chapescha en nossa biblioteca, sch'i na sa tracta betg da dublettas e triplettas. Quellas dain nus vinavant a studentas e students u ad autras persunas interessadas u las barattain per titels che ans mancan. Quest onn avain nus retschet var 180 exemplars. Sco gia ils onns passads avain nus pudì ans servir da cudeschs e brochuras da la Biblioteca chantunala. Ils meds d'instrucziun rumantschs metta l'Uffizi per la scola populara ed il sport a disposiziun a noss institut. Era quest onn ha Michele Luigi Badilatti regalà in dumber pli grond da cudeschs.

5.7.2. Regals a la fototeca

Baseli Collenberg ha mess a disposiziun tut ils negativs originals ch'el aveva fatg en connex cun sia dissertaziun COLLEBERG, Vrin (1972) per scannar quels ed

als integrar en nossa fototeca. Uschia s'augmenta la collecziun Collenberg existenta a circa 300 fotografias da Vrin e Murissen.

5.7.3. Regals a l'archiv da la Societad Retorumantscha

La Cuminanza culturala Val Schons ha surdà in pitschen convolut da brevs, cartas postalas e scrittiras da Jachen Luzzi (1880–1949), cassier (1915–1925) e president (1926–1933) da la Societad Retorumantscha, sco era redactur da las Annalas (1925–1949). Las brevs tematiseschon per gronda part las Annalas da la Societad Retorumantscha ed han chattà plaz en l'archiv da la Societad Retorumantscha.

5.8. Referats, publicaziuns

Carli Tomaschett, Ursin Lutz:

- *Das Institut dal DRG und sein Hauptwerk, das nationale Wörterbuch des Rätoromanischen (jetzt auch online!) – eine Schatzkammer der rätoromanischen Sprache und der alpinen Kultur.* Referat per ils seniors da la Giuvna Combra d'economia Surselva ils 29 da schaner a Laax.

Ursin Lutz:

- *«Welcome to the Jungle» ni ina introducziun el DRG-online.* Referat en il rom da l'occurrentza da scolaziun per las collavuraturas ed ils collavuratur da Radio-television Svizra Rumantscha (RTR) «Sur mezdi» ils 7 da matg a Cuira.
- *Il DRG (online): Il pli grond scazi romontsch davart lungatg e cultura.* Referat en il rom dal Cuors romontsch sursilvan ils 16 da fanadur a Glion.
- *Da Siat a Salamanca ni l'odissea spagnola da Balthasar Gioseph de Vincenz (1789–1858) e siu Meum Scret. Sfidas d'ina ediziun critica denter dus systems culturals e linguistics.* Referat a chaschun dal colloqui «Ediziuns e reediziuns grischunas – problems e propostas» ils 30 d'avust a l'Universitad da Friburg.
- *Il Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG) – la liunga e stentusa via alla retrodigitalisaziun ed alla publicaziun online.* – En: Annalas 132 (2019), 107–123.
- *Il Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG). In scazi davart il lungatg e la cultura uss era online.* – En: Cal. Rom. 2020, 200–206.

Ursin Lutz, Annetta Janka-Zini:

- *Das DRG-Online: Digitalisierung und romanische Kultur.* Referat a chaschun da l'occurrentza da scolaziun cun il titel «Digitalisierung und romanische Kultur» ils 19 da favrer a l'Institut Otalpin Ftan.

Silvana Derungs:

- *A la FIN vegn zuoz. Preschentaziun da pledins e pleduns or dal DRG.* Referat a chaschun da la radunanza annuala da la Societad Retorumantscha ils 3 d'avust a Zuoz en il rom dal giubileum «100 onns Lia Rumantscha».
- *Dad Ardöffels fin Zucmies – verdura linguistica or dal DRG.* Referat ils 31 d'avust en il rom dal «Di rumauntsch» en la Chesa Planta a Samedan.
- *Nua è Walter? Recensium dal cudesch «Cuntradas imaginarias» da Walter Rosselli.* – En: LQ, 2019, 195, 2.1–5.

- *«Wie wär's mit etwas Meer?» La «Litteratura» guarda sin la mar.* – En: LQ, 2019, 209, 2.1–5.
- *Istorgias cun istorgia; Sis poesias e nundumbraivlas modas da las chapir; Sut l'influenza dils megalits; Quatter fasas da la vita – quatter fasas da vesair l'amur; Dus umans fragils sin in balcun; Poesia fina, fragila e feminina – en translaziun franzosa; In cudesch per «vegnir nauagiu».* – Diversas recensius en: Litteratura 38 (2019), 131–138.
- *«Eu vegn oura Cuoir!» Sprachliche Orientierung im (rätoromanischen) Raum.* – En: Bulletin ASSUS 4/2019, 46–47.

Michele Luigi Badilatti:

- *La veglia lingua nöbla dals mercenaris e dals purs. La sublimaziun dal rumauntsch tres Joseph Planta (1744–1827).* Referat per la secziun Cuoir e contuorns da l'Uniun dals Grischs ils 6 da mars a Cuira.
- *Das DRG(-Online): eine Schatzkammer der bündnerromanischen Sprache und Kultur.* Referat a chaschun da la radunanza generala da la Quarta Lingua ils 21 da mars a Turitg.
- *DRG-online: s-chazis e truvaglias our dal pü grand dicziunari rumauntsch.* Referat en il rom da las Eivnas da lingua e cultura da la Fundaziun de Planta ils 18 da fanadur a Samedan.
- *«Mietz ramonsh & mietz fransos»? In pitschen tour d'horizon tras ils texts da Gion Casper Collenberg (1733–1792).* Referat a chaschun dal colloqui «Ediziuns e reediziuns grischunas – problems e propostas» ils 30 d'avust a l'Universitad da Friburg.

Manfred Veraguth:

- *Disvaris confessiunals: Aspects dalla historia dil spital e digl asil a Glion.* – En: Cal. Gi 2019, 100–107.
- *«Mantener la nazionalitad dil pievel romontsch». L'Uniun rumantscha da Schons a la si'impurtanza pigl movimaint rumantsch.* – En: Cal. Gi 2019, 163–168.
- *Teater popular.* – En: Cal. Rom. 2019, 170–177.
- *La Renania (1921–2006).* – En: Romania e Renania denter cumbats externs e crissas internas. [Cuera] 2019, 87–161.
- *La Surselva: ina regiun – duas culturas romontschas.* Seminari (duas lecziuns) en il rom dal Cuors romontsch sursilvan ils 19 da fanadur a Glion.
- *Quater historias cuortas d'Anton Tschehov.* – En: Cal. Gi 2020, 66–78.
- *Activitads pensiunilas. Cuorta scena humoristica.* – En: Cal. Gi 2020, 98–102.
- *La via alla fundaziun dalla Renania.* – En: Cal. Gi 2020, 168–175.

6. Instanzas

6.1. Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS)

Per l'onn 2019 ha la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'ASSUS concedì al project da perscrutaziun «Dicziunari Rumantsch Grischun» l'entira summa dumandada dad 1'093'575.– francs (brev dals 18 da settember 2018). Nus essan fitg engraziaivels a l'ASSUS ed a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per lur bainvulientscha e lur grond sustegn.

Plinavant ha la cumissiun concedì la summa da 70'444.– francs per licenzas e per ils custs da manaschi regulars chaschunads da l'elavuraziun electronica da

datas (EED) en l'Institut dal DRG sco era per ils custs da hosting dal DRG-online (brev dals 18 da settember 2018). Quests custs resultan onn per onn suenter avair terminà il project <Digitales Wörtermuseum> (2010–2014) respectivamain il project <Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)> (2015–2018). Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per quest import dad immensa impurtanza per pudair lavurar en l'Institut dal DRG cun in'infrastructura tecnica professiunala che funcziuna senza incaps e garantescha la lavur da perscrutaziun sin basa tecnica era per il futur. Plinavant garantescha quest import l'access permanent al DRG-online.

La cumissiun ha era concedì la summa da 3'000.– francs per praticums en l'Institut dal DRG (brev dals 18 da settember 2018). Quels praticums gidan a far la punt per la recrutaziun da forzas scientificas per noss institut. In cordial engraziament era per quest import.

Ultra da quai ha la cumissiun concedì la summa da 108'400.– francs per finanziar ina piazza per forzas giuvnas en la redacziun dal DRG per l'onn 2019 (brev dals 18 da settember 2018). Questa piazza ans pussibilitescha da promover forzas giuvnas en vista a la squadra da redacziun dal futur. In grond engraziament per quest import da gronda impurtanza per il futur dal DRG. Guarda er a linea 3.

Guarda er a lineas 2.4.2. Project <Optimizaziun da la Fototeca online> e 2.4.3. Project <Amplificaziuns tecnicas da la Fototeca online>.

Prof. dr. Federica Diémoz, presidenta da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'ASSUS dapi il 1. da schaner 2019, è morta ils 19 d'avust en consequenza da cancer. Durant ses curt temp d'uffizi ha ella adina demussà gronda bainvulientscha envers noss institut ed è stada in grond sustegn per nus. Nus salvain la defuncta en pia memoria.

6.2. Chantun Grischun

Sco gia ils onns 2011–2018 ha il chantun Grischun dà a la Societad Retoruman-tscha ina contribuziun annuala da 125'000.– francs. Nus engraziain al chantun Grischun per sia bainvulientscha, ses grond sustegn e sia contribuziun annuala da gronda impurtanza per il funcziunament da noss institut.

6.3. Cumissiun filologica dal DRG

La Cumissiun filologica ha fatg sia 141avla sesida sonda, ils 9 da favrer 2019, en las localitads dal DRG. La redacziun engrazia per la lavur che la cumissiun, furmada da prof. dr. Matthias Grünert (president), prof. dr. Georges Darms, dr. Hans-Peter Ehrliholzer, Marianna Blöchlinger-Spescha, dr. Felix Giger e Kuno Widmer, ha prestà era quest onn.

Cuira, ils 31 da december 2019

Institut dal DRG

*Carli Tomaschett, Ursin Lutz, Silvana Derungs,
Annetta Janka-Zini, Michele Luigi Badilatti,
Andri Casanova, Manfred Veraguth, Juliana Tschuor,
Alexa Pelican, Brida Sac*